

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce
AUTORSKÁ KNIHA NA VLASTNÍ TÉMA
NOČNÍ LINKA

Miroslava Surá

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace Kniha a tvarování papíru

Bakalářská práce
AUTORSKÁ KNIHA NA VLASTNÍ TÉMA
NOČNÍ LINKA

Miroslava Surá

Vedoucí práce: MgA. Mgr. Petra Soukupová

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2019

.....

podpis autora

Obsah

Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby	5
Mé dosavadní dílo v kontextu specializace.....	5
Rešerše zvoleného tématu	7
Cíl práce	8
Proces přípravy	9
Proces tvorby	10
Technologická specifika.....	12
Popis výsledného díla a jeho využití, či adjustace.....	14
Výsledný produkt	14
Přínos práce pro daný obor	15
Silné a slabé stránky.....	16
Seznam použitých zdrojů.....	17
Resumé	18

Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby

Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

Ke svým prvním výtvarným počínům jsem se dostala během absolvování oboru Scénická a výstavní tvorba na Střední průmyslové škole oděvního návrhářství v Praze. Už tenkrát jsem se nadchla pro výtvarné techniky, které zahrnovaly především kresbu, malbu, a tvorbu prostorových objektů. Nejvíce jsem inklinovala ke kresbě, kterou jsem se snažila i nadále rozvíjet. Po tom, co jsem se rozhodla na střední školu s uměleckým oborem přejít z Gymnázia, se mi otevřely nové obzory a možnosti studia navazujícího. Po maturitě jsem se rozhodla pokračovat v ateliéru Kniha a tvarování papíru na Západočeské univerzitě v Plzni, na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara. Líbila se mi možnost spojit kresbu s knihou, protože zájem o knihy mne provází celý život.

Ihned co jsem se při studiu na univerzitě během prvního semestru dostala k základům knižní vazby, nadchla jsem se pro řemesla a výtvarné techniky, o kterých jsem před tím mnoho nevěděla. Spolu s knihou souvisela typografie a kresba. Při samotné realizaci knihy jsem se musela naučit pracovat s různými materiály a postupně jsem získávala v tomto oboru zručnost. Hned od počátku mé tvorby jsem inklinovala ke knižní tvorbě určené spíše dětem.

V druhém semestru jsem vytvořila pop-upovou ilustrovanou knihu s názvem „V borůvčí“, doprovázenou autorskými verši pro děti. Při její realizaci jsem se obeznámila i s harmonikovou vazbou, která je pro pop-up typická.

Ve druhém ročníku jsem při semestrální práci opět použila ilustrace, tentokrát v kombinaci s akvarelem, které doprovázely lidovou slovesnost a vtipy z dob normalizace v České Republice.

I přesto, že nestuduji klasickou ilustraci jsem o ni projevila zájem a snažila si o ní během svého tříletého studia prohloubit znalosti. Zaujaly mě práce českých i světových ilustrátorů, ale bohužel se mi v mém oboru nedostávalo vzdělání, které bych k její tvorbě potřebovala. Snažila jsem se proto k ilustraci přiblížit sama. Myslím si, že znalosti ilustrace značně rozšiřují možnosti knižní tvorby a líbí se mi kombinace těchto dvou oborů. Po pár pokusech během semestrálních prací jsem se dozvíдалa více i o digitální ilustraci a grafické

tvorbě, které mě velmi zaujaly. Rozhodla jsem se proto, že podobný způsob tvorby ráda využiji během zpracování své bakalářské práce.

Rešerše zvoleného tématu

Ovlivněna dětskou literaturou a dobrodružnými příběhy, jsem se rozhodla pro téma „Autorská kniha na vlastní téma“. Zamýšlela jsem vytvořit dětskou ilustrovanou knihu s autorským příběhem, ve kterém bych mohla zapojit svou fantazii a zpracovat celou knihu jako vlastní výtvar. Obklopena několika mladšími sourozenci jsem doufala, že by tak mohla vzniknout kniha, která by podnítila dětskou představivost a zaujala i ilustracemi, které by se s příběhem navzájem doplňovaly. Někomu by se tento žánr mohl zdát běžný a stále opakovaný, ale z mého pohledu jsou dětské knihy jedny z nejužitečnějších. Mohou mít stovky podob a sloužit mnoha účelům, především tomu, aby podnítily lásku ke knihám již v raném věku. Tvorba dětské literatury by nikdy neměla poklesnout. Navíc se nám v tomto žánru nabízí velké množství témat, která jsou prakticky nevyčerpatelná.

Inspirovaly a ovlivnily mne především knihy Miroslava Šaška, které se mi velmi líbí svým konceptem. Bohatě ilustrované knihy doplněné krátkým textem zaujmou čtenáře téměř všech věkových kategorií, i když je jejich text strohý, krátký a primitivní. Dají se prohlížet donekonečna a nikdy neomrzí.

Doufala jsem proto, že vytvořím knihu s podobným konceptem, ale bohatším textem, aby byla určena spíše starším dětem.

Cíl práce

Cílem bylo vytvořit knihu pro starší děti, která by nebyla jen plná textu velkého rozsahu. Pro tuto věkovou kategorii se však již knihy jiného typu shánějí hůře. Knihy pro starší děti jsou standardně obsahově náročnější a ilustrace méně častější. Chybějí nám knihy, jejichž text by byl určený pro kategorii 6-9 let, ale nebyly by tolik obsáhlé, a současně by zde velkou roli hrály ilustrace. To by mohlo mít řadu výhod u dětí, které mají například problém udržet pozornost, nebo nejsou ke čtení vedené a obsáhlejší knihy by nezvládly. Ze své zkušenosti vím, že ne všechny děti jsou nepřetržití čtenáři a některé knihy jsou na ně moc náročné. V lepším případě jim knihu musí předčítat rodiče, v horším to s knihou vzdají kompletně. Dlouhé příběhy, které si musí rozdělit na několik večerů, je tolik nepřitahují. Ale typ knihy, kde se dá text přečíst buď najednou nebo za dva či tři večery, by mohl zaujmout a ilustrace by mohly udržet jejich pozornost.

Kniha by měla být zajímavá po literární i vizuální stránce. Příběh doprovázený ilustracemi se postará o pozornost dítěte a prohloubí zážitek. Měl by být kratší než v dobrodružných knihách určených pro mládež, ale jeho obtížnost určena již zmíněné věkové kategorii a přizpůsobena jejím nárokům a mentální vyspělosti. Jednoduché ilustrace poskytují prostor pro fantazii čitatele a doprovázet ho. Zároveň by měly mít schopnost spolu s příběhem převést věci, či místa našeho všedního dne do světa plného fantazie a ztratit na své "obyčejnosti". Hlavním dějištěm jsem zvolila pražské metro, které bez povšimnutí lidí žije vlastním životem. Děti tak mohou dostat zcela nový pohled na věc.

Proces přípravy

Od prvních měsíců školního roku jsem shromažďovala inspirační zdroje a hledala informace. Před začátkem psaní finálního textu jsem sepisovala nápady a myšlenky. Občas i krátké věty, které mě napadaly jen tak během dne a které jsem nechtěla zapomenout. Pročítala jsem oblíbené dětské knihy, abych viděla, jaký způsob je pro děti atraktivní, při tom mi pomohly knihy od Petra Procházky. Styl tohoto spisovatele jsem si oblíbila už jako dítě a při tvorbě textu jsem se k němu opětovně vracela.

Text má působit dobrodružně, hravě a trochu naivně. Rozhodla jsem se do něj zasadit hlavní postavu osmiletého dítěte, se kterou by se mohl malý čtenář ztotožnit, a která by ho provázela celým příběhem.

Můj autorský příběh je zasazený do prostředí pražské podzemky. Chtěla jsem, aby se v úplně fiktivním příběhu občas objevil reálný základ. Vyhledávala jsem proto informace o podobě stanic a celkové historii pražského metra. Zároveň jsem se snažila, aby si čtenář během všedního dne mohl vzpomenout na tento příběh a spojit si místa, která denně potkává, s detaily příběhu.

Když jsem se zabírala vizuální stránkou, procházela jsem dětské ilustrované knihy od Miroslava Šaška, Maurice Sendaka a dalších ilustrátorů. Knihy od Miroslava Šaška mě zaujaly především častými ilustracemi a krátkým doprovodným textem. Rozhodla jsem se, jak již bylo uvedeno, svou knihu koncipovat podobným způsobem.

Prvotní skici vytvořeny v počátcích nebyly použitelné, ale pro jistou počáteční představu posloužily. Z počátku jsem si nebyla jistá technikou, proto vzniklo pár nákrešů, na kterých jsem potom mohla stavět. Kresby postav, či prostředí posloužily i pro další vývoj příběhu. Bylo zajímavé pozorovat, jak kresba může pomoci v tvorbě textu a naopak.

Na základě těchto rešerší a často i nikam nevedoucích pokusů jsem se mohla plně ponořit do tvorby autorské knihy.

Proces tvorby

Příběh jsem psala průběžně. Během tvorby jsem ho však nesčetněkrát upravila a doplnila. Na začátku jsem měla pouze vizi, v jakém prostředí by se měl příběh odehrávat, ale celkový děj vyplynul až v průběhu psaní. Nápady a myšlenky, které mě napadaly převážně náhodou, jsem se pak snažila rozvést a propojit, aby příběh navazoval. Postupem času se celkový děj začínal vyjasňovat. Při tvorbě bakalářské práce jsem poprvé přičichla k autorskému psaní, které se samozřejmě neobešlo bez komplikací s ním souvisejícími. Příběh jsem musela nesčetněkrát odložit a vrátit se k němu po delší době. Nicméně jsem zjistila, že by bylo zapotřebí mnohem delšího časového odstupu pro další úpravy, který jsem si bohužel nemohla dovolit.

Po prvních přípravných skicách jsem začala s nápady kompozic ilustrací. Často jsem se zabírala postavami, které měly v knize vystupovat, jejich vizáží a charakterem. Později jsem se rozhodla je v ilustracích jen naznačit a nechat tak prostor představivosti. Své ilustrace jsem proto zaměřila hlavně na předměty hrající v příběhu roli.

Zkoušela jsem různé techniky. Od obyčejné tužky po lavírovanou tuš, až ke kombinaci s pastelkami. Nakonec jsem se kresby tužkou rozhodla kolorovat pomocí grafického tabletu. Zaujala mě klasická, hrubá a živá kresba v kombinaci s jednolitými plochami, které kresbě dávaly jistý "šmrnc". Tento impuls jsem dostala pravděpodobně v prvním semestru třetího ročníku, kdy jsem navštěvovala předmět s výukou digitální malby. Po několika zkušebních ilustracích jsem se rozhodla kolorovat kresbu pouze tříbarevnou škálou, kterou jsem rozšířila z plánované jedné barvy. Červená, žlutá a zelená, tyto barvy měly doplňovat ilustrace, aby symbolizovaly tři linky metra, které protínají Prahu.

Kresby bylo nutné tisknout oboustranně, poněvadž jsem se rozhodla pro šitou vazbu. Jisté komplikace mi při tisku dělaly barvy, které jsem musela v počítači několikrát upravovat, než jsem dostala požadovaný výsledek. Nakonec jsem ho však docílila.

Nechala jsem vyhotovit několik výtisků, které jsem následně sešila do knižních bloků doplněných ilustrovanými předsádkami. Přidané kapitálky jsem zvolila takové barvy, aby ladily s jednou z barev použitých v ilustracích. Desky jsem potáhla šedým plátnem. Takto potažené lepenky jsem nechala na chvíli lisovat,

aby plátno dobře přilnulo a desky se vyrovnaly. Po vyndání bylo nutné začistit plátěné okraje na vnitřní straně a vlepit papír pro vyrovnání rozdílu. Zvolila jsem jednoduché desky s rovným hřbetem, které jsou opatřeny papírovým přebalem nesoucím titul.

Po sešití knižních bloků jsem zaklížila hřbet a ořízla na požadovanou velikost. Kapitálky jsem se snažila přišívát co nejopatrněji, protože blok byl dost úzký a nepracovalo se mi s ním nejlépe. I přesto jsem je však dokončila a zpevnila škrobem. Po odříznutí přesahujících kožených proužků jsem knižní blok zavěsila do předpřipravených desek. Poté jsem knihu opatrně vložila do lisu.

Technologická specifika

Jako techniku ilustrací jsem zvolila již zmíněnou tužku a následně jsem naskenované kresby digitálně kolorovala. Kresby bylo nutné naskenovat v dostatečné kvalitě kvůli úpravám, které jsem na nich prováděla. Některé bylo potřeba i trochu zvětšit. Kresby jsem následně v počítači vyčistila a upravila.

Pomocí grafického tabletu jsem pak kresby dokončila. Většinou jsem na jednu ilustraci použila pouze dvě barvy z celkových tří. Použití všech tří barev najednou mi přišlo poněkud překombinované. Občas jsem se strukturu pokusila vyjádřit různými stopami štětců. Tak se daly ztvárnit různé materiály, např. kámen, sklo, apod.

Pro text jsem zvolila font Andulka Sans Book. Bezpatkové písmo dle mého názoru lépe zapadá mezi ilustrace a dobře se čte. Barvu jsem z klasické černé změnila na tmavě zelenou, černá mi připadala velmi výrazná a mezi jemnými kresbami tužkou rušivá. Název knihy a jméno autora jsem napsala ručně fixem se štětcovým hrotem. Poté jsem nápis naskenovala, vyretušovala a změnila barevnost. Bezpatkový font textu jsem zvolila i z toho důvodu, aby se s ručně psaným titulem nijak vzájemně nerušil.

Text jsem sázela v programu InDesign, kde jsem k němu následně doplňovala ilustrace. Rozhodla jsem se umístit text na střed (vzhledem ke čtvercovému formátu stránky). V zájmu ilustrace jsem ho občas posunula o něco výše, či níže, ale nikdy jsem nepřesahovala vymezené textové pole. Vše jsem zarovnávala na praporek, kvůli lepší práci s textem. Do dolních rohů jsem umístila paginaci, která byla kvůli rozsahu knihy nutná. Vymazala jsem ji však ze stránek, na kterých jsou ilustrace, aby se s čísly příliš nerušily.

Rozhodla jsem se tisknout na papír Munken gramáže 150g/m², odstín pure. Zvolila jsem papír větší gramáže, protože jsem chtěla, aby kniha působila kvalitněji a strany se daly při prohlížení dobře otáčet. Jemně nažloutlý odstín mi pomohl docílit přirozenějšího vzhledu. Papír Munken se mi líbil i kvůli svému povrchu. Je příjemný a hladký, proto nedělá problémy při tisku. K tomuto papíru jsem potřebovala najít adekvátní materiál na předsádky. Vybrala jsem tentýž papír s o něco vyšší gramáží, a to 170g/m². Ten bylo před tiskem nutné nařezat se správným směrem vlákna na formát SRA3, aby se pak knižní blok dal bez problémů zavěsit a desky se při tom nezkroutily.

Šitá vazba se mi pro tento typ knihy zdála nejvhodnější. Jedna složka obsahuje 12 stran, tj. tři vrstvy papíru, které se šijí režnou nití. Díky vcelku nízkému počtu se papíry dobře prošívaly a jehla nezanechala žádné nehezké stopy. Po zaklizení hřbetu a zaříznutí knižního bloku jsem nalepila kapitálky a gázu. Knižní blok jsem následně zavěsila do desek s rovným hřbetem, které jsou vyrobeny z lepenky tloušťky 2mm a potaženy knihařským plátnem. Poté jsem je nechala lisovat po dobu 4-5ti dnů, aby se desky nezkroutily.

Popis výsledného díla a jeho využití, či adjustace

Výsledný produkt

Výsledným produktem je dětská kniha na téma Autorská kniha na vlastní téma, nesoucí název Noční lika. Je zpracována šitou vazbou s pevnými deskami a rovným hřbetem. Kniha je formátu 20x20x1 cm a má 48 stran, doplněných o ilustrované předsádky. Desky jsou z lepenky tloušťky 2 mm, potažené plátnem. Kniha obsahuje 13 kolorovaných ilustrací.

Přínos práce pro daný obor

Mým cílem bylo vytvořit autorskou knihu pro děti, která by byla určena starším dětem, ale formu by měla stále hravou a záživnou i pro slabší čtenáře. Zároveň jsem chtěla, aby podnítila jejich fantazii i u čtení o běžných tématech našeho každodenního života. Příběh je má přenést do fiktivního světa z místa, kde se někteří z nás nacházejí každý den a neuvědomují si, že by na těchto místech mohlo být něco zvláštního. A tak vznikl tento příběh, který je zážitkem pro malé čtenáře, ale i pro dospělé, kteří knihu předčítají.

Silné a slabé stránky

Silnou stránkou mé práce je dle mého názoru souhra klasické kresby a digitální techniky. Jedna druhou doplňuje a díky vybraným barvám působí vše uceleně a jednoduše. Ilustrace doplňující knihu ji tvoří velmi přehlednou a spolu s paginací tvoří dobrý způsob orientace v knize. To považuji za jisté plus, zvláště když vezmeme v potaz, že je kniha určena především dětem.

Slabší stránka ilustrací je pravděpodobně v jejich kompozici, se kterou jsem měla poněkud problémy. Často jsem volila ilustrace, které nejsou celostránkové, nemají vymezený formát a ani jeho okraje. Považuji je proto za částečné vyhýbání se problému, ale ilustrace proto občas působí velmi stroze.

Dále si myslím, že velká nevýhoda knihy je její finanční náročnost. Volba materiálu a maloformátový tisk jsou celkem nákladné v případě, že se nejedná o knihu velkého rozsahu. Také příběh bych uvítala více rozvedený a propracovaný, ale bohužel jsem neměla tolik prostoru a času.

Seznam použitých zdrojů

a) Knižní a periodická literatura

ŠAŠEK, M. To je Mnichov. Praha: Baobab, 2016, ISBN 978-80-7515-040-0

PROCHÁZKA. P. Firfix. 1. Vydání. Knižní klub, 2008, ISBN 978-80-242-2062-8

NESS P. 1. Volání Netvora. 1. Vydání. Jota, 2012, ISBN 978-80-7462-151-2

b) Internetové zdroje

<https://www.czechillustrators.cz/blog/>

Resumé

Diese Bachelorarbeit mit dem Titel „Autorenbuch auf eigenes Thema“ beschäftigt sich mit der Problematik Kinderliteratur und Literatur für Jugendliche. Das Buch richtet sich nämlich nicht direkt auf die Kleinsten sondern auf Kinder gegen neun Jahren, die schon alleine lesen können und ihre eigene Geschichte suchen. Obwohl es schon ganz viele Bücher gibt, sollte diese Geschichte ganz gewöhnliche Umgebung beschreiben, mit dem manche Kinder jeden Tag in Kontakt kommen. Es handelt sich um die phantasievolle Welt der prager U-Bahn. Der Text im Buch wird in kürzere Teile geteilt, sodass sich die Kinder besser konzentrieren können. Auch die Illustrationen, die den Text begleiten, helfen den Kindern, ihre Phantasie zu entwickeln. Sie sind aber wirklich nur begleitend und lassen den Lesern genug Platz für ihre eigene Vorstellungen.

Tato bakalářská práce na téma Autorská kniha na vlastní téma se zabývá problematikou dětské literatury a literatury pro mládež. Kniha se zaměřuje na starší děti, které již umějí číst a vyhledávají příběhy zajímavé pro sebe samé. Jedná se o zcela běžný typ dětské literatury, se kterým se i děti denně setkávají. Vizuální podoba této knihy by však měla pomoci udržet pozornost při čtení těch dětí, kteří s tím mají problémy, nebo nebyly k literatuře vedeny. Text dělený na kratší části doprovázený ilustracemi provází malé čtenáře smyšleným a tajemným světem pražské podzemky a ponechává prostor jejich fantazii.

Seznam příloh

Příloha č. 1

Jedna z prvotních ilustrací z průběhu vývoje techniky. Kombinace akvarelu a pastelky.

Příloha č. 2

Návrhy kompozic na jednotlivé ilustrace

Příloha č. 3

První zkouška digitálně kolorované kresby. Ilustrace byla později z této podoby upravena.

Příloha č. 4

Další z návrhů na digitálně kolorovanou ilustraci

Příloha č. 5

Jedna z finálních ilustrací použitých v knize.

Příloha č. 6

Jedna z finálních ilustrací použitých v knize

Příloha č. 7

Sešité knižní bloky se zaklíženým hřbetem

Příloha č. 8

Připravené knižní bloky s potaženými deskami

Příloha č. 9

Zavěšování knižních bloků do desek

Příloha č. 1

Příloha č. 2

"Staré Město se topilo ve zlatých večerních paprscích. Pražná brána unaveně sblížela na Staroměstské náměstí, kde se to lidmi jen hemžilo.."

Příloha č. 3

"Z malovaných hrníčků stoupala pára a vzduch kolem voněl po černém čaji.."

Příloha č. 4

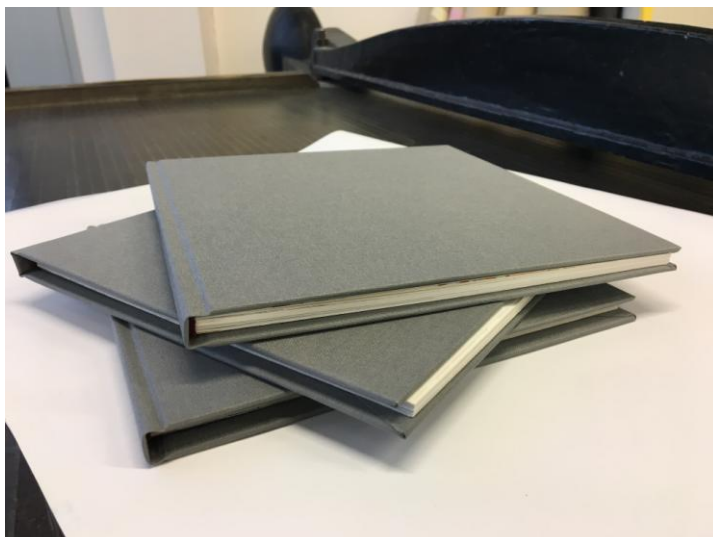
Příloha č. 5

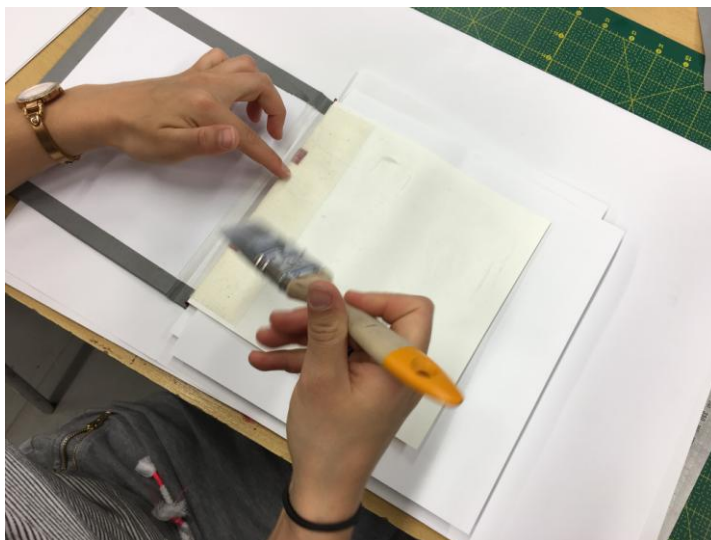
Příloha č. 6

Příloha č. 7

Příloha č. 8

Příloha č. 9